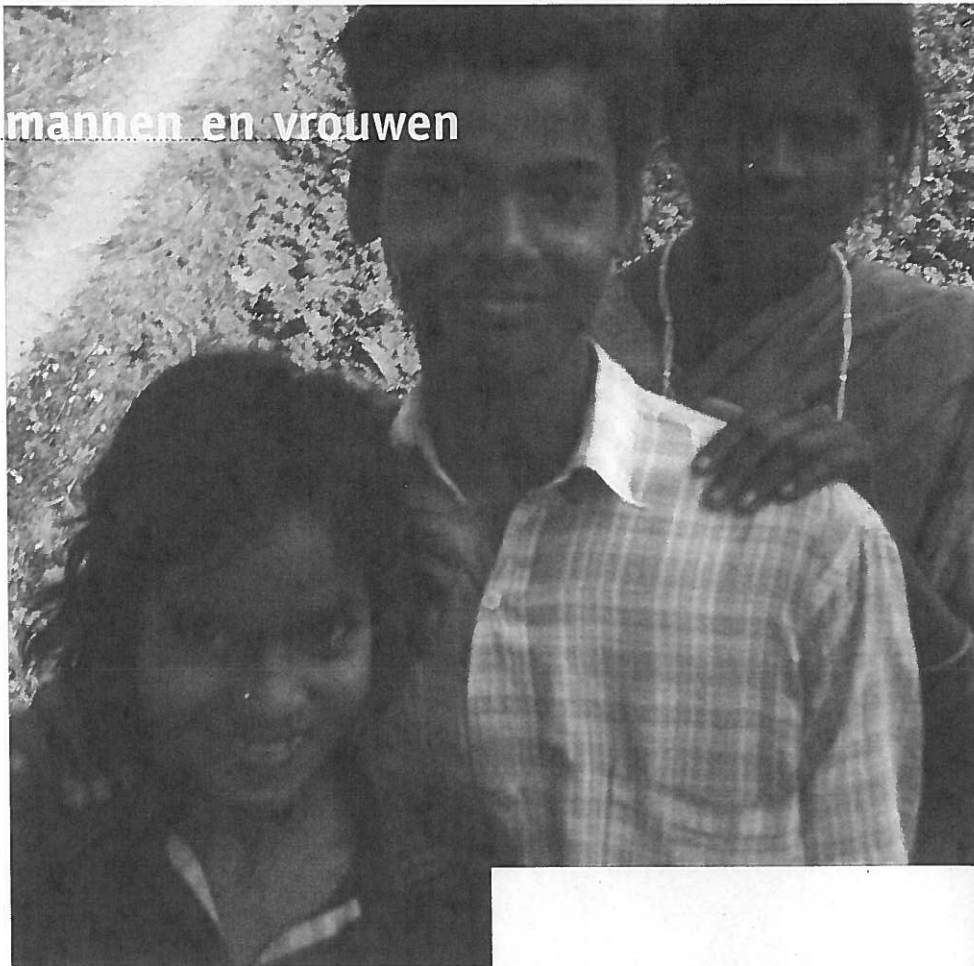


Begin bij de kleintjes



India kent vele vormen van ongelijkheid. Een daarvan is de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen, die al van jongs af aan wordt gevoed. Juist daarom is het van belang dat meisjes en jongens al op jonge leeftijd ervaren dat zij niet van verschillende planeten komen, maar heel goed samen en gelijkwaardig met elkaar kunnen optrekken. De Indiase partners van de vrijwilligersorganisatie Yojana Projecthulp ontwikkelden samen met deze Nederlandse stichting een aanpak gericht op het doorbreken van tradities, waarbij kinderen en volwassenen ervaren dat het ook anders kan.

Een arts in India die een echo van de buik van een zwangere vrouw maakt mag haar niet vertellen of de baby een meisje of een jongen is. Dat verbod is vastgelegd in een van de vele wetten waarmee de Indiase overheid het beeld ophoudt de zwaksten te willen beschermen. Maar wettelijke bepalingen die niet worden gedragen door het rechtsgevoel van de bevolking werken nooit. Hier dus ook niet. De dokter zegt 'Ram Ram' en de ouders gaan tevreden naar huis. Noemt de arts de naam van een vrouwelijke godin, waarmee met een omweg wordt aangegeven dat het een meisje betreft, dan volgt meestal een abortus. Naast verwaarlozing en zelfs moord is abortus een van de praktijken die er toe leiden dat er in India tien tot maar liefst twintig procent minder meisjes dan jongens leven.

Onacceptabele positie van meisjes

'De mensen zien vrouwen vaak als gebruiksvoorwerp', zei een Indiase partner van de Nederlandse stichting Yojana Projecthulp. 'Investeren in een meisje komen niet jouw familie, maar die van de aanstaande

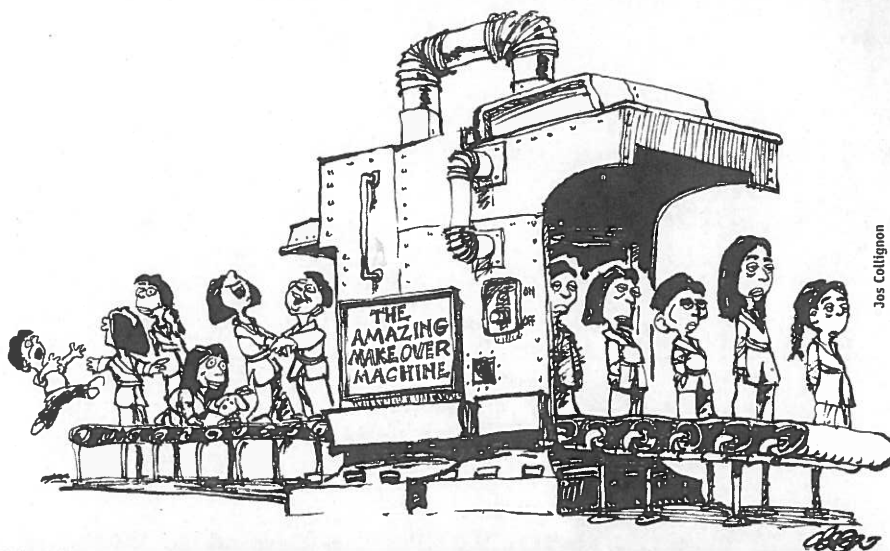
man ten goede. Weggegooid geld dus. En daar komt bij dat mensen vaak enorme leningen moeten afsluiten om de bruidsschat te betalen.' Ianthé Schouten deed onderzoek naar de gevoelens die adolescente meisjes in de projectgebieden van Yojana in de deelstaat Maharashtra over hun toekomst hebben. Daaruit bleek dat bijna alle meisjes enorm opzagen tegen hun onafwendbare toekomst als getrouwde vrouw in de joint family van hun aanstaande man. Ook voelden zij zich absoluut onmachtig om daar ook maar enige sturing aan te geven.

Niet best dus, die positie van meisjes. Onacceptabel zelfs, vonden de Yojana-projectpartners SEDT en YPS. Maar de gezamenlijke zoektochten in India en Nederland naar een aanpak om het probleem bij de bron aan te pakken leverden niets op. Ja, empowerment van vrouwen. Natuurlijk helpen microkredieten om de vrouwen wat inkomen en dus status te geven. Yojana heeft ook van dat soort projecten uitgevoerd en daar is niets mis mee. Alleen leiden ze niet tot het besef dat mannen en vrouwen gelijke rechten hebben. Dat uitgangspunt is ook door India erkend. Maar regels die niet zijn gebaseerd op wat de bevolking voelt, leiden niet tot resultaat.



Vertrouwen

Al meer dan 25 jaar werken Yojana en de partners SEDT en YPS intensief samen. Daardoor is er wederzijds vertrouwen gegroeid, waardoor bijna alles bespreekbaar is. Beide partners hebben op hun beurt een vertrouwensband met de bevolking in de 122 dorpen waar ze actief zijn. Samen met hen is het programma EDU-Key ontwikkeld, waardoor nu ruim negentig procent van de kinderen de lagere school bezoekt, in plaats van de vijftig procent toen de ouders het nut van onderwijs nog niet inzagen. In de met inhoudelijke steun van NEMO Amsterdam gestarte Curi-O-City centra werd kinderen geleerd hun nieuwsgierigheid te herontdekken en leerkrachten werden getraind om met die nieuwsgierigheid om te gaan. Er lag dus een basis om te bouwen aan een meer gelijkwaardige relatie tussen meisjes en jongens. Na veelvuldig overleg over en



- Cultuur en tradities zijn door mensen gemaakt en kunnen ook door mensen worden veranderd.
- Kinderen hebben een aangeboren rechtvaardigheidsgevoel.
- Het gaat erom de 'denkknop' bij kinderen op AAN te krijgen, voordat tradities het overnemen.
- Ervaren is de beste manier van leren.

« Nu zie je zelfs af en toe een leerling wat aan een leerkracht uitleggen »

weer, twee heel intensieve teamsessies in India en besprekingen met deskundigen, is nu met de uitvoering begonnen. Daarbij worden de uitgangspunten gehanteerd, die hiernaast in het kader zijn omschreven.

Voorlezen

Zo jong mogelijk ervaren dat jongens en meisjes niet van verschillende planeten komen, maar heel goed samen en gelijkwaardig met elkaar kunnen optrekken, is natuurlijk het beste. Een paar jaar geleden bezocht orthopedagoge Sabine Gobardhan de projectgebieden. Zij wees erop dat ouders in India helemaal niet met hun kinderen spelen. Yojana was daarvan wel op de hoogte, maar met die kennis was tot dan toe niets gedaan. Naast gebrek aan tijd bleken er voor de Indiase ouders nog andere redenen om niet te doen wat wij zo gewoon vinden. Een daarvan is prestige. Je gaat toch niet met kleine kinderen over de grond kruipen? Indiase relaties zijn veel meer dan de onze gebaseerd op machtsverschillen. En dat begint inderdaad al zo jong. Er werd besloten een voorleesproject

te starten en daarbij zoveel mogelijk ouders te betrekken. Aanvankelijk dachten de Indiase partners dat dit project kinderen in staat zou stellen om jonger te leren lezen en schrijven, zodat ze beter toegerust aan de ratrace zouden kunnen meedoen. Maar al snel zagen ze in dat het leren van (abstracte) begrippen, het leren luisteren en vertellen, het in de voorleesgroep goed op elkaar reageren en het samengaan van jongens en meisjes, van veel grotere waarde zijn. Bovendien krijgen de kleuters alle gelegenheid om vragen te stellen en om hun eigen verhaal te vertellen. En ook dat is nieuw in een samenleving waar de mening van kinderen niet telde. Dit is het begin van een proces dat de kinderen de kans geeft na te denken. Natuurlijk zijn de kleintjes dolenthousiast. Maar niet alleen zij. Ook de ouders en vooral de moeders zijn zeer betrokken.

Leren en begrijpen door te doen

De Curi-O-City centra stellen kinderen in staat om te begrijpen door te doen. En om ze nieuwsgierig en leergierig te maken. Zeker voor kinderen op het platteland is dit centrum qua inhoud, presentatie en benadering een novum. Om de 'NEMO-omgang' op de jeugd over te brengen is veel overlegd

en uitgewisseld. Nu zie je zelfs af en toe een leerling wat aan een leerkracht uitleggen. Natuurlijk wordt voortgeborduurd op het enthousiasme van de bezoekers. In de centra zijn posters ontwikkeld die de bezoekers aanzetten tot nadenken over de ongelijkheid tussen jongens en meisjes. Na het bezoek aan die afdeling krijgen de jongeren de gelegenheid om zich te uiten over wat ze gezien hebben. Dat gebeurt vol overgave. Een leerkracht vertelde na zo'n sessie: 'Vanaf vandaag zal mijn leven er anders uit zien.' De hoop is natuurlijk dat er de volgende dag nog zo over wordt gedacht, maar alleen al deze bewustwording is bijzonder en belangrijk.

Lappenpoppen

Door zelf lappenpoppen te maken en daarmee te spelen leren kinderen hun emoties te uiten. Deze nieuwe aanpak, waar de partners samen met poppenspeler Karsten Baan aan werken, moet kinderen aanzetten tot nadenken over hun omgeving. Kinderen in India zijn niet gewend hun emoties te uiten. Ze lijken zich daarvan vaak ook niet bewust. Deze aanpak moet dat doorbreken. Bij het eerste bezoek van de poppenspeler waren de deelnemers al zeer enthousiast en men kan niet wachten tot Karsten voor een tweede keer komt.





Dan zal hij zich vooral richten op het overdragen van de vaardigheden aan Indiase collega's en belangstellende leerkrachten.

Judo en korfbal een succes

Judo, een sport gebaseerd op respect, blijkt een goede manier om kinderen die geïsoleerd van elkaar leven tot elkaar te brengen. De filosoof Henk Oosterling introduceerde judo op scholen in Rotterdamse Vogelaarwijken. Samen met Henk zijn de mogelijkheden van het inzetten van judo besproken met de Indiase partners. Want waarom zou deze sport ook niet geïsoleerd van elkaar levende jongens en meisjes in India tot elkaar kunnen brengen? Er werd besloten om judo voor de kleintjes te introduceren en korfbal voor de wat grotere kinderen. Lerares lichamelijke opvoeding en oud-judoka Ageeth Bakker ging naar India om aan vijftien jongeren de basis van judo en korfbal uit te leggen. De bedoeling was dat die jongeren zelf weer nieuwe groepen zouden gaan trainen in hun eigen dorp.

Slechts twee maanden na de trainingen van Ageeth waren in een dorp al ruim twintig jongens en meisjes tussen twaalf en vijftien jaar aan het korfbal en judoën. En dat deden ze met ontroerend enthousiasme en plezier. Het was net of je op een Nederlands sportveld stond. Dezelfde aanmoedigingen (en verwijten), dezelfde geluiden. Net alsof ze nooit anders hadden gedaan. Nog mooier werd het in de 'gelegenheidsdojo'. Bij het ontwikkelen van de sporten was het idee dat oudere kinderen vast niet gemengd zouden willen judoën

vanwege het fysieke contact. Dat bleek onjuist. De meisjes leken maar wat blij met de gelegenheid om aan te tonen dat ze sterker zijn op deze leeftijd. Er was plezier, er was zorg voor elkaar en er viel geen wanklank. Prachtig om te zien! En veel ouders zijn inmiddels ook enthousiast. Ze helpen met matten klaarleggen en ze hebben zelfs al vijftig extra matten aangeschaft. Ook voor die ouders gaat er een nieuwe wereld open.

Trainingen

Bij deze aanpak gaat het om denken en dus om beter onderwijs. Begrijpen is wat anders dan met de armen over elkaar zitten en rijtjes opdreunen. Na veel vooroverleg met de partners in India hebben onderwijsdeskundigen Jaap Schouten en Erny Smeets trainingen verzorgd voor leerkrachten in de projectgebieden. Uitgangspunt was de interactie met leerlingen centraal te stellen - om leerkrachten te laten voelen dat het anders kan, op een manier die veel meer voldoening aan zowel leerling als leerkracht geeft. De reacties van de leerkrachten op dit experiment waren zo positief dat geprobeerd is een training voor Indiase lerarenopleidingen te organiseren. Na aanvankelijk enthousiasme bij de autoriteiten zijn deze pogingen helaas in bureaucratie gesmoord. Nu worden stafleden van YPS en SEDT uitgerust met trainersvaardigheden.

Een andere training in India werd verzorgd door Paul en Doris Cleghorn, die in Schotland met groot succes een methode ontwikkelden om de jeugd tot nadenken te stimuleren. Filosofie voor kinderen of

« Voor ouders gaat er een nieuwe wereld open »

praktisch nadenken noemen ze die. Aan de hand van verhaaltjes en vragen krijgen de kinderen een stimulans tot kritisch en zelfstandig nadenken. Ze leren ook hun mening te formuleren en die respectvol te uiten. De training werd verzorgd voor stafmedewerkers van de partners en die zijn al met het geleerde aan de slag gegaan. Intussen werkt men in Schotland hard aan het ontwikkelen van materiaal waarin de Indiase jeugd zich zal herkennen. Ook wordt gewerkt aan nieuwe trainingen, zodat de methode op grotere schaal in India kan worden uitgerold.

Belangeloze deelname

Als extra stimulans voor de al flinke betrokkenheid van de bevolking worden ook heel praktische zaken gesteund. Fietsen voor meisjes die daardoor wél naar de middelbare school mogen in een dorp verderop. Een collegeopleiding in de stad voor 25 meiden uit de dorpen en een middelbare school met computeronderwijs, als tweede kans voor meisjes die hun school al moesten verlaten.

Al deze activiteiten vinden in samenhang plaats, met de bedoeling elkaar te versterken. Er is in de aanpak een flinke inzet van Europese experts geweest. Experts die er steeds blij van gaven op basis van respect te handelen. Ze namen dan ook belangeloos deel aan dit wederzijdse leerproces. De bedoeling is de partners in India te laten ervaren door ze kennis te laten nemen. Aan hen de keuze. Soms zijn er uitvoerige discussies, maar aan alle mensen die naar India gingen om hun steentje bij te dragen, is met klem gevraagd terug te komen.

Cees Tompot

(secretaris Yojana Projecthulp)

De Yojana-aanpak is mede mogelijk gemaakt door bijdragen van IMPULSIS en CORDAID.

Kijk voor meer informatie op: www.yojana.nl

